

Sprawozdanie z VI Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego

w Katowicach 18 marca 2010

VI Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego „*Od biblioteki do mediateki*” odbyło się 18 marca w auli Śląskiej Wyższej Szkoły Zarządzania im. gen. J. Ziętka w Katowicach. Organizatorami tegorocznej konferencji były Biblioteka Śląska w Katowicach oraz Sekcja Bibliotekarska przy Oddziale ZNP w Częstochowie przy współudziale: Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Zarządu Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach, Sekcji Szkolnictwa Ogólnokształcącego i Bibliotekarskiej przy Śląskim Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego w Katowicach, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach, Polskiego Towarzystwa Informatyki, Oddziału Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Częstochowie, Oddziału TNBSP w Częstochowie, Oddziału TNBSP w Bielsku-Białej.

Konferencję honorowym patronatem objęli: Marszałek Województwa Śląskiego Bogusław Śmigielski, Wojewoda Śląski Zbigniew Łukaszczyk, Śląski Kurator Oświaty Stanisław Faber oraz Prezydent Miasta Katowice Piotr Uszok.

Ofertę wydawniczą i handlową prezentowały m.in.: ProgMan Software, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, F.P.H.U. Rapex, Wydawnictwo Edukacyjne ZNP, Oficyna Wydawnicza Atut, Firma CHRIS, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach, Biblioteka Śląska w Katowicach.

Gości powitała dr Renata Sowada, przewodnicząca Sekcji Bibliotekarskiej przy Oddziale ZNP w Częstochowie. Zaproponowała aby jedno z następnych Forów było spotkaniem transgranicznym. Odczytała także listy gratulacyjne od Marszałka Województwa Śląskiego oraz od Śląskiego Kuratora Oświaty.

Spotkanie otworzył prof. Jan Malicki, który podkreślił historyczną rolę Biblioteki Śląskiej, na trwałe wpisanej w tradycję i kulturę Górnego Śląska i jej wkład w edukację kadry bibliotekarskiej. Wiceprezes Zarządu Głównego ZNP w Warszawie Krzysztof Baszczyński zabrał głos w sprawie projektu nowelizacji ustawy o bibliotekach zakładającą likwidację bibliotek szkolnych poprzez łączenie ich z bibliotekami publicznymi. Apelował do całego środowiska bibliotekarzy o poparcie stanowiska Zarządu Głównego ZNP w sprawie zagrożeń wynikających z tego projektu.

Główne zagadnienia Forum dotyczyły współczesnych problemów bibliotek i bibliotekarzy, standardów w bibliotece, użytkowania systemów biblioteczno – informacyjnych.

Ze swymi referatami wystąpiło dwunastu prelegentów:

prof. prof. dr hab. Bogumiła Staniów, Instytut Informatyki i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego - *Biblioteki szkolne w Polsce - problemy i perspektywy rozwoju*.

Doc. PhDr. Milada Písková, CSc., Instytut Bohemistyki i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego w Opawie (Republika Czeska) - *K problematice současných školních knihoven - Z problematyky współczesnych bibliotek szkolnych* (referat w j. czeskim).

dr Darina Janovská i mgr Tomasz Trancygier, Słowacka Biblioteka Narodowa w Martinie (Republika Słowacji) – *Użytkownicy Systemu biblioteczno-informacyjnego Virtua ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań Słowackiej Biblioteki Narodowej*.

mgr Helena Legowicz, Oddział Literatury Polskiej, Biblioteka Regionalna w Karwinie (Republika Czeska) - *Standardy biblioteczne w Republice Czeskiej*.

mgr Barbara Michałek, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach - *Biblioteka to nie tylko udostępnianie. Wieloaspektowość działań dla lokalnego środowiska na przykładzie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach*.

dr Małgorzata Gwadera, Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach - *Szkolne Centrum Informatyki wobec wyzwań społeczeństwa informacyjnego*.

mgr Sylwia Błaszczyk, Biblioteka Śląska w Katowicach, Zarząd Okręgu SBP - *Strategia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na lata 2010-2021*.

mgr Anna Marcol, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach - *Czasopisma bibliotek pedagogicznych na przykładzie "Dialogów Bibliotecznych"*.

mgr Katarzyna Urbaniec, Biblioteka Kolegium Nauczycielskiego w Bielsku-Białej, Oddział TNBSP w Bielsku-Białej - *Dopomóc zmianom*.

mgr Gabriela Bonk, Biblioteka Zespołu Szkół Urszulańskich w Rybniku, Oddział TNBSP w Rybniku - *Konkursy i turnieje czytelnicze*.

dr Renata Sowada, Biblioteka Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 53 w Częstochowie, Sekcja Bibliotekarska ZNP w Częstochowie - *Słów kilka o współpracy bibliotek*.

W pierwszym z referatów prof. dr hab. Bogumiła Staniów przedstawiła prawne i legislacyjne uwarunkowania pracy nauczycieli bibliotekarzy. Niestety nadal brak norm i standardów, rozporządzeń prawnych, jasno sprecyzowanych zadań i obowiązków nauczyciela – bibliotekarza. Występują zbyt enigmatyczne zapisy o zadaniach i funkcjach bibliotek w statutach szkół i niewystarczający nadzór merytoryczny. Szkoły borykają się z problemami organizacyjno-finansowymi oraz lokalowymi. Autorka wskazała na niepokojące zjawisko technicyzacji i informatyzacji. Zła sytuacja finansowa powoduje starzenie się księgozbiorów a niedostateczna ilość nowości książkowych powoduje powolny zanik kultury czytelniczej. Zagubieniu uległa podstawowa funkcja biblioteki - informacyjna, książkę powoli zastępuje komputer. Przykładem mogą być Internetowe Centra Informatyki Multimedialnej, w które zostały wyposażone szkoły. Obserwuje się niską świadomość idei nowoczesnej biblioteki szkolnej wśród nauczycieli, rodziców, uczniów.

Jako porównanie standardów pomiędzy polskimi i czeskimi bibliotekami posłużyły referaty Doc. PhDr. Milady Pískovej i mgr Heleny Legowicz. Zalecenia metodyczne

Ministerstwa Kultury Republiki Czeskiej określają standardy publicznych usług bibliotecznych i informacyjnych w bibliotekach zarządzanych przez gminy lub województwa na terenie Czeskiej Republiki. Dotyczą one równego dostępu do wszystkich usług informacyjno-bibliotecznych dla każdego czytelnika, również niepełnosprawnego i mniejszości narodowych. Autorka dokonała porównania standardów w zakresie ilości godzin otwarcia bibliotek, wydatków na zakup księgozbioru na 1 mieszkańca, ilości jednostek bibliotecznych nabytych w roku kalendarzowym, ilości miejsc w czytelni oraz komputerów z dostępem do Internetu, przypadających na 1 czytelnika. Badania dotyczyły bibliotek czeskich i polskich w miastach do 40 tys. mieszkańców. Wnioski pokazały porównywalną sytuację standardów bibliotecznych. Polskie biblioteki są otwarte dłużej, natomiast czeskie posiadają większą ilość miejsc w czytelniach i stanowisk komputerowych. Nabytki i zakupy kształtują się na podobnym poziomie. Zdecydowanie korzystniej przedstawia się pozycja polskich bibliotekarzy. W Czechach nie ma statusu nauczyciela-bibliotekarza, wyznaczony nauczyciel jest delegowany do obsługi biblioteki szkolnej.

Dr Darina Janovská i mgr Tomasz Trancygier zaprezentowali możliwości jakie daje czytelnikowi system Virtua. W Republice Słowackiej istnieje 18 typów systemów biblioteczno-informacyjnych, a Virtua ma za zadanie ułatwienie funkcjonowania sieci bibliotek. Obecnie korzystają z niego Słowacka Biblioteka Narodowa, biblioteki uniwersalne i akademickie. Biblioteki zrzeszone w systemie mają wspólną bazę czytelników, istnieje 11 typów użytkowników korzystających z zasobów bibliotecznych. Dzięki zastosowaniu kodów typologii czytelników bibliotekarze prowadzą dokładną statystykę biblioteczną: wypożyczeń, udostępniania, korzystania z Internetu. Mają też możliwość przesyłania do bazy nieaktywnych czytelników. Zdalny dostęp poprzez multiOPAC pozwala użytkownikom na przeszukiwanie całej zawartości księgozbioru i rezerwacji on-line. Można w nim przeglądać zasoby 11 bibliotek akademickich i naukowych oraz m.in. bazę EBSCO.

Wystąpienia mgr Barbary Michałek i mgr Gabrieli Bonk ukazały wielokierunkowość sposobu udostępniania i pracy z czytelnikiem w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych. Dziś nie wystarczy tradycyjna forma aby oferta bibliotek przyciągała młodych ludzi. Bibliotekarze współpracują ze Studenckim Kołem Naukowym US Sodalitas Bibliologia w zakresie popularyzacji wiedzy, przygotowują zestawy tematyczne, publikacje pracowników, prowadzą Elektroniczną Bibliotekę Pedagogiczną. W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Katowicach organizowane są liczne wystawy: np. *Z życia Bibliotek szkolnych*, *Galeria prac dzieci przedszkolnych*, *Galeria exlibrisów 2005/2006*, konkursy: np. *My – Polacy, Czesi, Słowacy w sercu Europy*. *Wojciech Korfanty w oczach dzieci*. Młodzież, która szukając potrzebnych informacji by prawidłowo rozwiązać konkurs uczy się korzystać z warsztatu informacyjnego.

W Bibliotece Zespołu Szkół Urszulańskich w Rybniku również duży nacisk kładzie się na pracę z czytelnikiem. Konkursy czytelnicze są wspaniałą formą zdobywania umiejętności w docieraniu do źródeł, i poszerzają wiedzę. Tematyka związana jest z przypadającymi rocznicami, ekranizacjami utworów literackich, lub zainteresowaniami młodzieży. Co roku wraz z kołem Bibliofil przygotowywane są turnieje klas o różnorodnej tematyce. Dzięki nim w zabawowy sposób młodzież spędza tak szczególne dni jak: pierwszy dzień wiosny, Barbórka lub końcowe dni roku szkolnego. Tego typu imprezy biblioteczne inspirują do uczestniczenia w kulturze. Stwarzają możliwość promowania różnego typu zgromadzonej w bibliotece literatury. Dzięki różnorodności poruszanej tematyki poszerzają horyzonty, wspierają i rozwijają zainteresowania uczniów. Konkursy są zachętą do częstszego zaglądania do biblioteki.

Dr Małgorzata Gwadera przedstawiła referat dotyczący niebezpieczeństw na jakie narażone są dzieci i młodzież korzystające z Internetu bez nadzoru dorosłych. W sieci roi się od stron o charakterze parapsychologicznym, pedofilskim, homoseksualnym czy satanistycznym. Młodzi ludzie nie zawsze potrafią zweryfikować ukazujące się informacje, mają niską świadomość wiarygodności tego co czytają i widzą. Prowadzi to do złudzenia, że Internet jest jedynym słusznym i rzetelnym źródłem wiedzy, w dodatku dostępnym szybko i bez trudu. Niestety często zdarza się, że teksty zamieszczane w sieci są nieautoryzowane, nierzadko to po prostu plagiaty. Autorstwo staje się przez to odpowiedzialnością zbiorową. Zadaniem bibliotekarza jest pokazanie młodym ludziom w jaki sposób z szumu informacyjnego panującego w sieci wyłonić wiarygodne informacje i pomóc w ocenie ich przydatności do celów edukacyjnych. Dr Gwadera podała przykłady stron WWW traktujących o bezpieczeństwie w sieci <http://www.saferinternet.pl> <http://www.dzieckowsieci.pl> Powołała się również na publikację SBP z serii Nauka – Dydaktyka – Praktyka *Dzieci i młodzież Internet Biblioteka. Wytyczne IFLA Sekcji Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży*.

Mgr Anna Marcol zaprezentowała "Dialogi Biblioteczne" – czasopismo wydawane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. J. Lompy w Katowicach. Ukazujące się od maja 2008 pismo ma charakter informacyjno-poradnikowy. Tematyka publikowanych w nim artykułów związana jest z działalnością PBW i jej filii. Ukazują się wywiady z ludźmi książki i prasy, materiały pomocne w codziennym warsztacie pracy nauczyciela-bibliotekarza, scenariusze zajęć, zestawienia bibliograficzne oraz teksty prezentujące życie kulturalne regionu. Kolejne numery czasopisma biblioteka umieszcza na swojej stronie internetowej. Można je bezpłatnie pobrać w formie plików PDF. Zespół redakcyjny tworzą: mgr Anna Marcol – redaktor naczelny, mgr Urszula Jankowska – zastępca redaktora naczelnego i redaktor techniczny oraz mgr Barbara Michałek – korekta.

Mgr Sylwia Błaszczuk omówiła *Strategię Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na lata 2010-2021* opracowaną w ramach realizowanego przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Programu Rozwoju Bibliotek. Nad końcowym tekstem Strategii pracowały: Maria Burchard, Joanna Pasztaleniec – Jarzyńska i Elżbieta Stefańczyk. Analiza SWOT pokazała, że siłą Stowarzyszenia jest to, że jest największą i najstarszą organizacją działającą wg określonej struktury na obszarze całego kraju. Zrzesza prawie 9000 przedstawicieli wszystkich typów bibliotek. Integruje środowisko bibliotekarzy, posiada szeroką ofertę edukacyjną, szkoleniową i wydawniczą. Ma ugruntowaną pozycję opiniotwórczą w resortach kultury, nauki, edukacji oraz w samorządach. Słabe strony Stowarzyszenia to niedostateczny wpływ na kształtowanie realnej polityki bibliotecznej, zbyt mały udział przedstawicieli SBP w międzynarodowych organizacjach bibliotekarskich, a także stosunkowo niskie zaangażowanie członków w działalność na rzecz rozwoju organizacji. Zagrożeniem dla Stowarzyszenia może być zbyt mała liczba nowych członków i niedostateczne środki finansowe na działalność, w odniesieniu do aspiracji i potencjału Stowarzyszenia.

Strategia została zatwierdzona przez Krajowy Zjazd Delegatów 2009, odpowiedzialnym za jej realizację w latach 2010-2013 jest nowo wybrany Zarząd Główny SBP, a w latach 2013-2021 – kolejne Zarządy. Miarą powodzenia przedsięwzięcia będzie wdrożenie w życie projektów prowadzących do zwiększenia dynamiki rozwoju bibliotekarstwa, aktywizacji i integracji środowiska bibliotekarskiego, umocnienia prestiżu zawodu bibliotekarza w społeczeństwie a także wzrostu znaczenia SBP, jako strategicznej organizacji kulturotwórczej.

Mgr Katarzyna Urbaniec w swoim wystąpieniu powołała się na dobre zasady funkcjonowania bibliotek europejskich, zachęciła do wzmożonej aktywności nauczycieli bibliotekarzy na szczeblu regionalnym. Zwróciła również uwagę na obecną sytuację bibliotek szkolnych.

Ostatni referat wygłosiła dr Renata Sowada. Omówiła wspólne działania biblioteki SP 53 z filiami Biblioteki Publicznej oraz Muzeum Częstochowskim. Ponadto zaprezentowała najważniejsze aspekty współpracy częstochowskich bibliotek szkolnych z Publiczną Biblioteką Pedagogiczną RODN „WOM”, Biblioteką Publiczną, Biblioteką Główną Politechniki Częstochowskiej, Domem Poezji – Muzeum H. Poświatowskiej oraz Samorządowym Ośrodkiem Doskonalenia w Częstochowie.

Po zakończeniu obrad prof. Jan Malicki zaprosił uczestników Forum do zwiedzenia Biblioteki Śląskiej. W sali audytorijnej Parnassos zgromadzeni obejrzeli film prezentujący historię księżnicy a następnie zwiedzili wystawy w holu głównym, informatorium, czytelnie oraz magazyny zbiorów m.in.: dokumentów życia społecznego, mikroform i zbiorów specjalnych.

VI Forum, podobnie jak w ubiegłych latach, zgromadziło ponad 300 bibliotekarzy bibliotek wszystkich typów. Uczestnicy wymienili doświadczenia, zapoznali się z ofertą wydawniczą skierowaną do bibliotek i szkół. Ważnym wyróżnikiem spotkania jest jego międzynarodowy charakter, potwierdzony corocznym udziałem bibliotekarzy zagranicznych, reprezentujących Republikę Czeską i Słowację.

Mgr Danuta Bochenek, prezes Oddziału TNBSP w Bielsku-Białej, zaprosiła zgromadzonych do uczestnictwa w VII Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego, które odbędzie się w marcu 2011 roku w Bielsku-Białej.

Monika Lech